

Список літератури

1. Генсірук С.А., Максимець О.В. Антропогенні зміни в лісах Українських Карпат і їх наслідки. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2004. Вип. 3.С. 17-21.
2. Варга Л., Пузир О.О., Лозінська Т.П. Проблеми збереження біорізноманіття лісів Міжнародна наукова конференція: Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень. Херсон. Матеріали конференцій МЦНД, 2020. С.59-61
3. Голубець М.А. Наукова сутність і практичні проблеми сталого розвитку. Наукові основи ведення сталого лісового господарства: Мат. міжнар. наук.-практ. конф. Івано-Франківськ, 2006. Т. 2. С. 16-18.
4. Кравець А.П. Аналіз законодавчо-правових, управлінських та лісівничих аспектів сертифікації лісів в Україні. Лісова, паперова і деревообробна промисловість. 2006. Вип. 30. С. 54-61.
5. Mohytych V., Klisz M., Yatsyk R., Hayda Y., Sishchuk M.. Ecological and genetic aspects of distribution of the marginal populations of Swiss stone pine (*Pinus cembra* L.) in Ukrainian Carpathians. *Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry*. 2019. Vol. 61 (3). P 243-247.
6. Konnert M., Alizoti E. Forest reproductive material pathways and provenance recommendations for selected non-native tree species in Europe. *Non-native tree species for European forests. Book of Abstracts. VIENNA, 2018. P. 25.*
7. Крицька Т.В. Підвищення стабільності рослинних угруповань штучно створених фітоценозів. Актуальні проблеми дослідження довкілля: мат. міжнар. наук. конф. присвяч. 10-річчю створення Гетьманського НПП 24-26 травня 2019 р. Суми, 2019. С. 95-98.
8. Кузнецов С.І. Перспективи інтродукції голонасінних на видовому рівні в Україні. Збереження різноманіття рослинного світу у ботсадах та дендропарках: традиції, сучасність, перспективи: мат. міжнар. наук. конф. до 230-річчя дендропарку «Олександрія» НАН України, 19–20 вересня 2018 р. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2018. С. 242-248.

УДК 582.091/.097:712.253(477.41)

СТРУТИНСЬКА Ю.В.

Білоцерківський Національний Аграрний Університет

ІСТОРІЯ, ПОХОДЖЕННЯ ТА ДОСЛІДНИКИ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВ РОДУ *PRUNUS SERRULATA* L.

Наведені дані стосовно історії, походження та дослідження декоративних дерев роду *P. serrulata*. Японська сакура вирощується заради чудових квітів, які щовесни з'являються на гілках і покривають практично всі гілки рослини рожевим махровим покривалом. Завдяки розкішному цвітінню, дерево сакура набула поширення у багатьох країнах. Століттями японці працювали над створенням нових форм сакури. Всі вони отримані від дикорослих і гібридних видів вишні зростаючої на Сході.

Ключові слова: декоративні дерева, квітування, сакура, класифікація, номенклатура, описи, види, сорти, історія, дослідники.

Декоративні дерева роду *Prunus* L. можна зустріти в широкому діапазоні видів і сортів в лісах своєї батьківщини Японії, але сотні форм також зустрічаються за її межами. Деякі з цих культурних видів існують як окремий монументальний екземпляр або невелика група дерев у спеціалізованих колекціях, і навряд чи вони заслуговують на надання статусу сорт (культурний сорт). Інші добре описані і часто зустрічаються в багатьох частинах світу. Такі сорти, як ті, що відносяться до гібридів *Prunus* × *yedoensis* або *P.* × *subhirtella* мають чітке положення в систематичній класифікації японською мовою, і мають чіткий переклад - квітуча вишня. Однак плутані назви застосовуються до групи багатовікових садових

сортів, відомі в Японії як сато-закура, що означає буквально "село-вишня" або культивована (садова) квітуча вишня. Відомі форми сато-закура - "Ама-ногава" і "Канзан", але ретельний пошук у Західній Європі показав близько п'ятдесяти інших форми, які часто мають невідомі назви або помилково позначені.

Незважаючи на невизначене походження, більшість напівмахрових форм мають деякі постійні ботанічні характеристики. Тому ці форми були згруповані в 1916 р. як сорти японським ботаніком Манабу Мійосі та його американським колегою Ернестом Х. Вільсоном у двох окремих публікаціях. Мійосі згрупував їх під *P. serrulata*, а на Заході за ним слідував Інграм (1929, 1948). Квіткова асоціація Японії, для якої слово квітка означає перше «цвітіння вишні», підготувала докладний описовий посібник у 1982 році з майже двохсот видів, сортів, гібридів японської квітучої вишні. Англійська версія також вийшла. Одним з дослідників в асоціації був пан Т. Кавасакі, який опублікував *Nihon no Sakura* (Квітучі вишні Японії) в 1993 р. Це переконлива робота свідчить про ще більш ґрунтовне розуміння цвітіння вишні та спроби приблизно класифікувати майже 350 вишень у декілька груп, подібні до генеалогічних дерев. Книга вийшла лише на японській мові. Але обидва ці японські джерела не намагалися прояснити проблеми ідентифікації та інші плутанини у формах та сортах.

У 1987 році паном Ар'є Петерсе, для ботанічного саду Вагенінген в Нідерландах було опубліковано звіт, в якому коротко описується майже п'ятдесят сортів *Prunus serrulata*, які пан Петерсе міг простежити в Ірландії, Великобританії, Нідерландах, Бельгії та Німеччині. Розуміння паном Петерсе японської садової вишні збігається з розумінням найкращих дослідників вишні в Японії. Його початковий набір із п'ятдесяти садових форм став відправною точкою для класифікації назв видів та форм *Prunus serrulata* L., які

насправді культивується на Заході. Класифікаційний ключ, розроблений паном Петерсе, був адаптований та вдосконалений, включаючи зростаючі характеристики більш сприятливого клімату, такого як в Японії.

Серед давніх джерел, в яких містяться описи - це енциклопедична праця, складена Яширо Хіроката (1758-1841) з письмових джерел та з чуток. Він розглядає релігійні питання, гуманістику, хвороби, продукти харчування, інструменти, географію, ботаніку, зоологію тощо. З 1821 у 303 томах він описує різні дані, в тому числі є інформація про вишню засновану на (Matsuoka 1758) та Кафу, ілюструє 136 вишень. Інше першоджерело, Хана-но-кагамі (парагон квітів), складається з двох сувоїв картин вишневих квітів. Повний набір вісімнадцяти сувоїв показує сцени вісімнадцятого століття із саду Йокуон-ен і називається Йокуон-ен гакі видано в 1822 р., зараз вона знаходиться в бібліотеці університету Тенрі.

Аналізуючи першоджерела слід зазначити, що сувора таксономічна перспектива не занадто проста, щоб зрозуміти квітучі вишні Японії. Їх записана історія рослин охоплює дванадцять століть і читається як етноботанічна історія, що демонструє їх різноманітне ботанічне походження.

Міжнародний кодекс номенклатури культурних рослин підтримує використання вигадливих назв сортів, тобто старі японські назви. Вони мають пріоритет над нещодавно винайденими латинськими атрибутами, які введені як синоніми в Індекс вишневого імені та в описах. Для визначення пріоритету імен ми можемо спиратися на ретельне історичне дослідження номенклатури Джефферсона та Уейна (1984) та з інших, японських джерел.

Квітучі вишні згруповані під родом *Prunus*. Сакура по праву займає одне з перших місць серед декоративних красиво квітучих рослин. Квітуча сакура є національним символом гордості жителів Японії. Більше 1000 років чарівна краса сакури надихає японських поетів і живописців. У більшості людей, «Країна висхідного сонця» асоціюється саме з цим деревом.

Японська сакура вирощується заради чудових квітів, які щовесни з'являються на гілках і покривають практично всю рослину рожевим махровим покривалом. Завдяки розкішному цвітінню, дерево сакури набуло поширення у багатьох країнах. Століттями японці працювали над створенням нових форм сакури. Вони домоглися приголомшливих результатів — виведені рослини з махровими квітками (до 50 пелюсток), що нагадують піони або хризантеми, що досягають близько 6 см в діаметрі. Створено сорти, що кардинально відрізняються від первинного вигляду, але всіх їх об'єднує незвичайна краса. Всі вони отримані від дикорослих і гібридних видів вишні, зростаючої на Сході.

Список літератури

1. Поліщук В.В., Струтинська Ю.В. Морфологічна класифікація культивованих представників роду *Prunus L.* для подальшого використання в моносадах України// Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту «Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, лісовому та садово-парковому господарстві»: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква 30 жовтня 2020 р.) – Біла Церква: БНАУ, 2020 р. с. 41
2. Щерба І.В. Морфологічна класифікація культивованих в Україні представників роду *Prunus L.* / І.В. Щерба, В.В. Поліщук // Матер. Всеукр. наук. конф. мол. вчених. – Умань, 2016. С-176-177.
3. Щерба І.В. Морфологічна класифікація культивованих в Україні представників роду *Prunus L.* / І.В. Щерба, В.В. Поліщук // Вісник Уманського національного університету садівництва: Науково-виробничий журнал №2 – Умань, 2016. С-80-83.
4. Щерба І.В. Поширення видового різноманіття сакури (*Prunus serrulata* Lindl.) в Україні та світі/ І.В. Щерба // Селекційно-генетична наука і освіта (Парієві читання) // Матеріали VI міжнародної наукової конференції / [Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. – Умань, 2017. С-264-265.
5. Опалко А.І. Селекція плодкових і овочевих культур / А.І. Опалко, Ф.О. Заплічко — К.: Вища шк., 2000.— 440 с.
6. Опалко А.І. сучасні тенденції щодо впорядкування місця роду *Prunus L.* у складі родини *Rosaceae* Juss. / Опалко А.І., Косар К.П., Опалко О.А. // Матер. Міжнар. наук. конф. – Умань, 2016. С-356-357.
7. Заячук В.Я. Дендрологія: Підручник. – Львів: Априорі, 2008. – 656 с.

УДК 630*181.28

ШЛОНЧАК Г.А., к.с.-г.н., с.н.с.
ДП “Київська ЛНДС”

ПОСТІЙНА ЛІСОНАСІНА БАЗА МОДРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НА КИЇВЩИНІ

Робота присвячена оцінці постійних лісонасінневих ділянок та плюсових дерев модрини європейської (*Larix decidua* Mill.) в деревостанах ДП “Богуславське” та ДП “Тетерівське ЛГ”. У Бушівському лісництві ДП “Богуславське ЛГ” на площі 11,0 га знаходяться дві ділянки модрини європейської штучного походження у віці 141 рік, у яких відібрані 20 плюсових дерев. У Мигальському лісництві ДП “Тетерівське ЛГ” на площі